

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU DEL "CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA,"

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

| | |
|----------------------|---------------------|
| Gerona | 1 pesseta trimestre |
| Fora | 1'25 id. id. |
| Estranger | 1'50 id. id. |
| Un número 10 cèntims | |

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
CORT-REAL 7-1.º

ANUNCIS Y COMUNICATS

Preus convencionals

De tots los llibres, folletos, etc., que 's remetin á la Redacció, se 'n donará compte en lo Setmanari

Any 3.º

Diumenge 18 d' Octubre de 1896

Núm. 131

SECCIÓ GENERAL

SOBRE MARINA

D' ensá de lo de les Carolines, de llavors que 'ls nostres patriotes volian declarar la guerra á l' Alemanya, que 'ls polítichs y governants espanyols no 's trauen del cap l' idea de que hem de tenir una poderosa escuadra de combat pera afrontar qualsevol contingència que puga sobrevenirnos.

Comensaren per fer votar á les Corts un grapat de milions, se dictaren ordes pera la construcció d' acorassats, de creuhers, de torpeders, etc., etc. y ara qu' han passat molts anys y que podríam necessitar l' escuadra, ara 'ns trobém ab que aquells milions ja s'han gastat y que d' escuadra no 'n tenim.

Axís s' explica que, al esclatar la guerra de Cuba, tot depressa s' hagin hagut de comprar barcos petits; y que, davant de la possibilitat d' una guerra ab los Estats-Units, á cuyta corrents s' hagin hagut de comprar y fer fer al extranger barcos grossos.

¿Qué s'ha fet de tots aquells diners que ab lliberalitat propia del que no gasta lo seu sino lo del comú se votaren per les Corts? Aquesta es l' hora que la nació no 'u sab res. L' únich que sab, es que á més de les tres dressanes de l' Estat que possehia Espanya, avuy ne té altres tres de particulars que 's dedican á construir barcos de guerra. L' únich que sab, es que dels barcos que possehia se 'n perderen tres l' any passat, dos en les costes de Cuba y l' altre, nou de trinca, en l' estret de Gibraltar. L' únich que sab, es lo que li contan los periódichs de lo que passa ab la nostra marina de guerra.

Ahir, era *El Dia*, periódich de Madrid, que 'ns presentava dels nostres barcos lo cuadro següent.

Crehuer Emperador Carlos V.—Havía d' esser entregat lo die primer d' Agost de 1894. Se l' lensá á l' aygua l' die 11 de Mars de 1895. Te 'ls fondos sense netejar, y pera acabar lo barco demana prima la casa Veá Muguía.

Llanxes de 40 toneladas.—N' hi ha algunes á Cuba. Pera res servexen. Les seves planxes son molt primes.

Torpeder Marqués de Molins.—Se contractá per un caminar máxim de 17 milles. No ha passat de cinch. Constantment se li fan reparacions. Fou admés sense les condicions necessaries. Entre 'ls marinos se diu qu' aqueix barco es de ferro vell.

Torpeder Galicia.—Végis torpeder Marqués de Molins.

Torpeder Filipines.—Son tantes les reparacions que s' han de fer á n' aquest barco, qu' haurá de resultar nou si s' acaban algun die. Han comensat ja.

Conde de Venadito.—Fa quatre mesos que l' arreglan á l' Habana. No se sab quan estaré l' lest pera fer servey.

Infanta Isabel.—Végis Conde de Venadito.

Alfonso XII.—D' aquest barco diu *El Siglo Futuro* que no surt una sola vegada á la mar que no tingui averia.

Caldenal Cisneros.—Fa set anys que 'l construhexen. No te encara montades les máquines.

Lepanto.—Sense fer.

Cataluña.—Végis Lepanto.

Pelayo.—Se li ha de cambiar la artilleria. A Tolón han d' esser ara mudades ses caldres.

Alfonso XIII.—Sembla que nostres marinos no s' atrevexen á fer les probes oficials d' aquest barco, respecte del quin ha dit un periódich que es una canastra, donchs fa aygua per tot arréu.»

Després, fóu *El Diario de Barcelona* lo qui 'ns digué que la averia sufrida darrerament per l' Alfonso XIII, «á juhi de persones enteses no podia menos d' ocórrer en un barco ab tant garrafals defectes de construcció, que al esser l' lensat al aygua calá 83 centimetres més de lo calculat»; y que la botadura del *Princesa de Asturias* ha anat malament, porque «s' ha fet lo casco sobre una grada que 's construhí á principis de segle pera

soportar cascos de barcos de fusta de 4,500 toneladas tot lo més... y que 'l creuher de 7,000 toneladas no podia caure y no ha caygut encara». Y axó ho atribueix á que «l' interés personal se sobreposa al de la nació» y á que, fins quan se tracta d' interessos nacionals, afluhexen y predominan la influencia, lo caciquisme y les conveniencies de persones y de localitat.

¿Qui 'ns donará compte, demá, dels nous milions qu' ara se gastan en fer y comprar barcos? ¿Serém ab aquestos més afortunats? ¿Pot la nació tenir confiansa en uns governants y en uns administradors de son patrimoni als quins ha succehit lo que passa ab los barcos construhits y ab los que s' estan construhint? ¿Tindrém algun die escuadra?

Eu altres temps no passava axís. Per lo que á nosaltres toca, com diu En Maragall «les galeres catalanes prodominavan ab sos costats á les enemigues» y 's disputavan la mar ab les potencies marítimes «ab lo mateix poder y disciplina» qu' aquestes.

Pero «Aragó, al perdre les seves llibertats, perdé ses glories y ab elles ses escuadres y ses dressanes». Y ara Espanya no disputa á ningú lo domini del mar y 's veu obligada á comprar al extranger barcos de guerra.

J. B. y S.

Quan fóu mort... lo combregaren

Es altament escandalós lo mecanisme administratiu en nostra infortunada Espanya.

No pocas vegadas es fruyt d' aqueix ditzós centralisme, y sembla mentida qu' hi hagi encara qui, davant de tanta immundicia y de tants desacerts com á diari hem de sufrir, gosi combatre y tatxi de somni nostre programa.

Pocas son las ocasiones en que nostres governants fan una cosa ben feta y encara se deu á la casualitat; donchs, basta qu' aquella sigui en profit dels administrats, pera que s' encalli en un ó altre del sens número de grahons de l' escala governativa.

En 26 de Maig d' aquest any fóu promulgada una R. O. per la quina feya saber lo Ministre de la Guerra que, á fi de felicitar á las familias que tinguessen fills á Cuba, ja en lo servey, ja morts, lo certificat de defunció ó d' actiu (puig qu' eran molts los qui, tenint en la Diputació expedients presentats pera lliurar-se del servey, necessitavan d' aquell document pera la resolució de dits expedients), facultava als Ajuntaments pera que 's poguessen dirigir directament al Ministeri de la Guerra, demanantlo en nom dels interessats.

Prou va esser insertada dita R. O. en la Gazeta del 27 de Maig, pero pera lo Butlletí Oficial d' aquesta provincia devia ser lletra morta, ja que no obstant la obligació de publicar tot lo que tinga interés pel poble, fins dimecres passat, dia 14 d' Octubre, no la ha publicada, ó sia, fins que molts pares ploran la ausencia de sos fills, als qui la lley ampara pera lliurar-se del servey, per no tenir en son poder los documents que justifiquin que tenen altres germans servint en actiu y no poder sens ells la Diputació resoldre sos expedients. Y veus aquí com aquells infelissos pares y fills tenen de sufrir las omisions y 'ls descuyts dels panxa-contents encarregats de la administració pública; puig si 'ls secretaris de poble y 'ls Ajuntaments haguessen conegut la R. O. del Ministre de la Guerra, los interessats haurían pogut obtenir més facilment los certificats de referencia y 'ls expedients per ells presentats estarian ja resoltos.

Ara, que ja no son á temps d' aprofitarsen; ara, que 'ls minyons ja están incorporats á las filas; ara, es quan compareix en lo Butlletí Oficial de la nostra provincia la R. O. de 26 de Maig del Ministeri de la Guerra.

¿Es que de Madrid ha vingut ab carreta de bous, ó es que qui deu vetllar pera la publicació de disposicions de tanta trascendencia no sab lo que es un fill, ni sab la pena que sent un pare quan indedugament se li arrenca un tros de son cor?

Tal volta 'l culpable de tanta omisió, 'l causant de tants perjudicis no 'ns entendrá perque no parlém la seva llengua; pero 'ns entendrá 'l poble, y 'n tenim prou, pera que veja quina consideració se li té y de quina manera se 'l tracta.

Si vos descuydéu de pagar la contribució, vos embargarán los bens: pero al qui haja sigut causa de que indedugament hajan hagut de pagar la contribució de sang quatre infelissos que servirán fins que 'ls hi arriuin los certificats, que segurament ja tindrian si á temps haguessen conegut la R. O., á n' aquest, li ferán... un nus á la cua.

Y vagi rodant la bola.

B.

CANAL DE TAMARITE

Entre las últimas estribacions pirenaicas que limitan al antich comtat de Ribagorza (los Rius Noguera Ribagorzana y Segre al Orient, lo Riu Cinca á Ponent y al Mitjdia la confluencia d' aquestos dos últims), se troba un extens territori pertenezent á las provincias de Huesca y Lleyda, que en gran part es conegut per la Llitera, format per extensas planuras esteparias, sense boscos, sense manantials, poch favorescuda per las plujas causa principal y casi única de la perdua de sas cullitas de cereals, vi y oli; fruyts principals d' aquestos terrenos en sa major part argilosos, de capa productora de gran espessor y excelentes condiciones. Favorescuda per un bon clima, quant l' aygua no li escasseja dona bonas cullitas, no anomenantse en vá lo graner d' Aragó, de quina prosperitat y benestar, dependeix en gran part la vida mercantil de la ciutat de Lleyda, ahont afluhexen com mercat principal y més próxim.

Aquesta quasi esterilizada comarca, qu' atravessa l' Ferrocarril del Nort desde Monzón á Lleyda, quinas locomotoras la recorren com avergonyidas, al veure la major part del any tanta aridésa, es la que, de ser fecundada per las ayguas del canal, será convertida en hermos verger, capás de rivalisar ab los millors d' Espanya, creantshi axi mateix un núcleo d' industrias, que coajurarán al foment de sa població y riquesa.

La historia de tan important obra, parteix del Rey D. Carles I d' Espanya, que havent vist per sí mateix aquestas planuras, advertí la possibilitat de donárlashi producció y vida ab lo rego, derivant las ayguas del Cinca; y desde dit gloriós regnat, ha sigut lo somni daurat d' aquesta comarca la construcció del Canal, idea que poch á poch aná prenent major increment y, ja en temps de Carles III, l' Ajuntament de Tamarite iniciá la idea de construhirlo á sas despesas, ajudat per los demás pobles y ab lo producte de sos bens propis y comuns; projecte massa important pera que poguessin portarlo á cap ab facilitat. Durant lo present segle s' han fet varis projectes pera la realiació de tan important obra; lo de Rogha en 1802, lo de Otero en 1842, lo de Alvarez en 1858 y algun altre posterior y darrera de las concessions fetas als Srs. Gassó y Soler no comensaren á executar-se las obras fins l' any 1868, concessió y obras que han passat per molts vicissituds, darrera las que hagué de declararse caducada la concessió y encarregat l' Estat de las obras realizadas. Lo pais en vista del fracás de las empresas concessionarias, ab las que no visqué en la millor armonía, no perque no volgues la obra del Canal, que ha de ser la basa de son benestar futur, sino perque las condicions en que li facilitava 'l rego las considerava insoportables y usureras, máxime quan las últimas empresas comptavan ab una forta subvenció per part del Estat, considerá que sols encarregantse aquest de ferlas per administració, podrán conciliar-se 'ls interessos de abduas entitats, doctrina que ha vingut sustentantse per quantas personalitats han pres part en los meetings de Tamarite, Lleyda, Barbastro y Binefar, per la Cambra Agrícola del Alt-Aragó, pro-homs de la política, prempsa, enginyers y homes de reconeguda reputació científica, esforsos que al fi han vist coronats per un felís éxit, al ser vo-

SECCIO D' ANUNCIS

SUCURSAL JUNCOSA

13 Plassa de la Constitució 13,
Gerona

DESPATX CENTRAL
10 FERNANDO VII 10
BARCELONA

Aquesta antiga y tan acreditada casa se dedica unicament al comer de XACOLATES, SUCRES, CAFÈS y THÉS.

Reb directament los llegítims sucres de la isla de Cuba, els cafés de Puerto-Rico HACIENDA, MARTINICA, MAYAGUEZ, MOCA Y CARACOLILLO de CEYLAN; de a qui el gran consum qu' es fa d' aquets articles.

Aquesta casa torra diariament lo café y se distingeix per la qualitat y puresa d' ell.

Recomana que per obtenir un bon café aromátich y fort se usin las barrexas en iguals parts del MOCA y PUERTO-RICO, aixis com lo CARACOLILLO y MOCA, evitant sempre que bulli puig que deu ésser una pura infusió.

Gran surtit de THÉ del Nort de Xina y del Japó. Aquesta excelent beguda sols pot obtenirse en las clases d' ORANGE (Carle Rouge) LIPTON, ORANY PECCO, MENLANGE.

Especialitat en lo SOUCHONCH. Aquesta clase es el mes fort y deu emplearse en menos quantitat de la que generalment se usa; una lliure de THE SOUCHONCH equival á 4 lliures d' altres thés.

MAXIM FERNANDEZ

PERRUQUER DE S. M.

Aygua Minóxima vegetal pera tenyir lo cabell. No te rival en lo mon, perquè á més de sos efectes marevellosos, no taca ni perjudica la pell en lo més mínim.

Aquest assombrós y sorprenent específich, se ven en dita perruqueria.

24, RAMBLA DE LA LLIBERTAT 24,
GERONA.

Grans rebaxes al engrós.

Escolta lector; si ets vell y 'l cap blanch te desfigura, t' he de dar un bon concell: si 't vols tenyir be 'l cabell fesho ab aquesta tintura.

TINTURA ABISINIA INSTANTANEA

EDICIÓ DE PROPAGANDA
DEL COMPENDI DE LA

DOCTRINA CATALANISTA

PREMIAT EN LO CONCURS REGIONALISTA

del "CENTRE CATALA, de Sabadell

Aprobat per la Junta Permanent de la Unió Catalanista

Tirada 100.000 exemplars

Forma un opúscul de 32 planes en octau, d' esmerada mpresió sobre paper satinat y ab cubierta de color.

PREU: 15 céntims.

Les demandes al engrós al Secretari del «Centre Catala» de Sabadell.

PIANOS Y HARMONIUMS

—DE—

DIEGO SALAS

SE VENEN Á PLASSOS Y AL CONTAT

SE LLOGAN, RECOMPOSAN Y AFINAN

Magatzems: Bell-lloch, n.º 1.—botiga

MEDICAMENTS ACREDITATS RECOMENATS PER LA CIENCIA MÉDICA

Xarop d' Hipofosfít GIMBERNAT

Lo mellor dels tónichs reconstituyens coneguts, despera la gana, cura l' anémia, clorosis (colors tristos), malalties medulars, histerisme, insomni; d' efectes sorprenents en les convalecencias: Ampolla 10 rals.

Vi restaurador GIMBERNAT

Probes repetides fetes per distingits facultatius han demostrat qu' era lo «Restaurador» per escelencia, pera combatre l' escrofulisme (tumors frets) raquitisme, caries dels ossos, linfatisme, tisis, debilitats hereditaries ó adquirides, vellesa prematura y totes les malalties quina causa sia la debilitat ó falta de nutrició.

Te un gust agradable, de manera que en comptes de repugnar al malalt, aquest lo pren ab gust. Ampolla 12 rals

Vi de nou de kola GIMBERNAT

Considerat com aliment poderós d' economia, regulador del cor, estimuland de les funcions digestives y despertador de tot organisme empobrit: Preu 8 rals.

SE VEN AL ENGRÓS

Farmacia del autor Conde del Asalto, 14.—BARCELON
Al detall en totes les farmacies.

Gran Sastreria «La mpurdanesa»

DE

Joseph Puig y Fábregas



SASTRE DE LA REAL CASA

Plassa del Oli.—GERONA.

Ultimas novetats.—Géneros de moda per senyoras y caballers.

Preus módichs.

SABATERIA

DE

JOSEPH M. VENTÓS

Calsat pera senyors, senyoras y nens.
Especialitat pera 'l que s' encarregui expressament.

IMPREMTA Y ENQUADERNACIÓ

MANEL LLACH

Ferreria Vella, 5

GERONA

Mercaders (Neu) 12

Impressió de tota clase d' obras, folletos, circulars, sobres, paper comercial, tarjetas, esquelas mortuorias, facturas y demés objectes referents al ram d' Imprempta.

Assortit de tots los documents y demés objectes pera la Guardia Civil.

Documents pera los Municipis y Jutjats municipals.

Encuadernació de tota clase de llibres per luxosos que sian.

Preus sumament baratos

500 fulls de paper comercial timbrat 5 ptes. | 1000 sobres comercials timbrats 5 ptes.

FERRERIA VELLA, 5---GERONA

BANCH VITALICI DE CATALUNYA

Companyia general de segurs sobre la vida establerta á Barcelona

CAPITAL SOCIAL

10.000.000 DE PESSETES

Capital suscrits fins al 31 Deembre 1893 87,949,791'98 ptes

Actiu en idem. 15,337,928'87 »

Sinistres pagats fins á idem. 32,82,316'69 »

Reserves ó fondos de segur á idem. 4,178 675'62 »

Los principals classes de segur son:

Vida entera.—Capital pagador á la mort del assegurat, á la seva dona, fills ó qualsevol altre persona designada anteriorment.

Mixto.—Capital pagador al assegurat si viu lo die fixat; ó, immediatament d' occorrer la seva mort, á la persona designada per ell mateix.

Terme fixo.—Capital pagador en lo die fixat sia al assegurat ó als seus hereus. En cas de mort del assegurat s' acaba lo pago de les primes.

Aquestos segurs 50 per 100 dels beneficis de la Companyia.

SEGURS DE CAPITAL APLASSAT

Segurs temporals.—Segurs de sobrevivencia

SEGURS MIXTOS A CAPITAL DOBLAT

Rentes Vitalicies.

Delegat General á n' aquesta provincia:

Joseph Coderch y Bacó, advocat.—GERONA.

FONTBERNAT---Callista

—(Ulls de poll)—

S' ARREGLAN LOS PEUS Á DOMICILI

PROGRÉS, 23---Perruqueria.

GEOGRAFIA DE CATALUNYA

PER EN FRANCISCO FLOS Y CALCAT

Consta de 208 planas, conté alguns gravats entre ells dos mapas, y no mes val l' exemplar enquadernat

SIS RALS

Al engrós á QUINZE PESSETAS la dotzena.

De venda en la llibreria de D. Joseph Franquet

FILL DE FRANCISCO VILARDELL Y COMP. A

SALT

Molí Fariner

Sistema AUSTRO-HUNGAR y de MOLAS

Tant per l' un com per l' altre sistema se fan las moltas á preus sumament modichs.

ESTABLIMENT Y TALLER

DE

PAU CASSÁ

PINTOR Y EMPAPERADOR

Magnífichs mostruaris de papers pera decorar habitacions desde 25 céntims á 30 pessetes la pessa.

Cromos, motllures, transparents y cuadros

Novetat, bon gust y economia

Gerona.--Baxada del Pont de pedra, 14

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU

del «Centre Catalanista de Gerona y sa Comarca».

Redacció y Administració. Cort-Real núm. 7.-1.º

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:

Gerona. 1 peseta trimestre

Fora. 1'25 id. id.

Estranger. 1'50 id. id.

Un numero sol, 10 céntims